

KORKEAKOULUKIRJASTOJEN RAKENTEELLINEN KEHITTÄMINEN: JURIDISET KYSYMYKSET

Muistio

Aika: tiistai 25.11.2008 klo 8-9

Paikka: Kansalliskirjasto, Fabianian auditorio, Yliopistonkatu 1

Osallistujat:

Juhani Hakkarainen

Jarmo Saarti

Kristiina Hormia-Poutanen

Iiris Kuusinen

Pentti Vattulainen

Pekka Heikkinen

Terhi Manninen

Aki Kangas

Liisa Ekebom (kokouksen sihteeri)

1. Kokouksen avaus

Puheenjohtajaa avasi kokouksen klo 8.

2. Juridisten kysymysten käsittely

Kokouksen aluksi Jarmo Saarti esitteli Rake-hanketta lyhyesti. Juhani Hakkarainen kertoi yliopistolain valmistelusta, että lausunnot ovat tulleet, lakia viimeistellään ja erityisesti virkasuhdekysymystä on pohdittu.

Pohdittiin maksupalveluasetusta ja sitä, missä määrin tämä tulee hallitsemaan maksupolitiikkaa ja todettiin että tähän liittyvien asioiden olisi hyvä jäädä mahdollisimman paljon yliopiston sisällä päätettäviksi. Juhani Hakkarainen totesi, että valtio pitää hallussaan tietyt kokonaisuudet, kuten Kansalliskirjaston keskitetyt palvelut. Jarmo Saarti mainitsi, että päätökset eivät saisi rajoittaa yliopistokirjastojen käyttöä.

Hintapolitiikasta ei ole toistaiseksi tarkempaa tietoa. Kristiina Hormia-Poutanen totesi, että palvelut tulevat muodostumaan tietystä peruskokonaisuudesta ja tämän lisäksi toteutettavista maksullisista palveluista ja että asiassa on huomioitava tarkoituksenmukainen jatkokehitys. Jarmo Saarti totesi, että on keskusteltava vakavasti siitä, mitä asioita yliopistot tulevat itse hoitamaan. Todettiin, että on syytä pyrkiä aidosti kustannusvastaavaan hinnoitteluun. Kristiina Hormia-Poutanen tiedusteli Opetusministeriön näkemystä Kansalliskirjaston ja Varastokirjaston yhteistyöstä, keskusteltiin Varastokirjaston toiminnan maksuttomuudesta ja Pentti Vattulainen totesi nykyisen käytännön olevan mielestään hyvä.

Keskusteltiin arvonlisäverosta, Juhani Hakkarainen totesi että kirjastot maksavat samoin kuin muutkin. Pohdittiin saisiko verosta korvausta valtion budjetista ja miten toimitaan jos verkkoaineistojen kustannukset nousevat enemmän kuin arvonlisäverot. Jälkimmäiseen kysymykseen liittyen todettiin, ettei rahoitusmallia ole lyöty lukkoon. Kansalliskirjaston osalta todettiin, että määrärahat pyritään merkitsemään erillisiksi. Juhani Hakkarainen totesi, että uudessa laissa on mainittu Kansalliskirjaston tehtävät ja johtokunta. Kristiina Hormia-Poutanen muistutti, että ohjauksen ja päätöksenteon on pysyttävä luotettavina. Iris Kuusinen huomautti että on tärkeää varmistaa Kansalliskirjaston keskitettyjen palvelujen osalta kirjastosektorien tasapuolinen kohtelu.

Pentti Vattulainen otti esiin kysymyksen kansallisomaisuuden omistuksesta. Juhani Hakkarainen totesi, että valtioneuvosto päättää yliopistojen omaisuudesta ja että kansallisomaisuutta on monessa paikassa. Kansallisomaisuus on lähtökohtaisesti valtion omaisuutta ja asia on pohdinnan alla, vaihtoehtona mainittiin, että kansallisomaisuus olisi yliopiston omaisuutta ja hukkaamiskiellossa. Jarmo Saarti tiedusteli antaako valtio rahaa vapaakappaleasioiden hoitoon. Kristiina Hormia-Poutanen totesi, että digitalisoitumisen kannalta on mietittävä vapaakappalekäytäntöä, toinen kappale voisi olla digitointia varten.

Keskusteltiin siitä, minkälainen juridinen henkilö kirjasto on. Säädösten osalta ei ole tarkoitus tulla asiasta merkintää. Jarmo Saarti otti puheeksi sähköisten aineistojen käytön

ja Terhi Manninen totesi, että organisaatiot voivat itse neuvotella suoraan kustantajan kanssa joustavista lisensseistä. Mikäli FinELib tekee sen, se on maksullista lisäpalvelua. Jarmo Saarti ehdotti, että kirjoitetaan mallit siitä, miten lisenssien kanssa voi toimia. Terhi Manninen totesi, että joitakin malleja on olemassa Iso-Britanniasta. Jarmo Saarti katsoi, että jos tehdään sopimus siitä, että tietty kirjasto palvelee tiettyjä kehysorganisaatioita, ei ongelmia pitäisi syntyä. Iris Kuusinen mainitsi, että tietopalvelun toteuttaminen on usein e-aineistojen lisenssien vuoksi hankalaa, koska tämä katsotaan kaupalliseksi käytöksi. Terhi Manninen totesi, että kaupallinen käyttö on mahdollista jos tästä vain sovitaan kustantajan kanssa.

Pekka Heikkinen otti esiin kysymyksen vapaakappaleiden käytöstä ja välittämisestä yliopiston tiloissa, Jarmo Saarti totesi, että aineistoille on määriteltävä käyttötarkoitus ja tila, jossa niitä käytetään. Kristiina Hormia-Poutanen huomautti, että muutos saattaa olla asiakkaalle vaikea hyväksyä. Kokouksen lopuksi Juhani Hakkarainen totesi vielä, että kansalaisomaisuus on iso kysymys, jota on edelleen pohdittava.

4. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 9.